

"ואת אחינו כל בית ישראל פקד נא בכל ארצות פזוריהם..."
(מתוך התפילה לשלום המדינה)

שבוע החמ"ד תשע"ט – בסימן חמ"ד והתפוצות

מבוסס על הפעילות "עם אחד גורל אחד" ועל הפעילות "כל ישראל ערביין זה לזה – האומנם?",

מתוך: חוברת הקהל למען ציון, 2

מטרות

1. לעמוד על תחושת הקשר והמחויבות של המשתתפים כלפי יהדות התפוצות.
2. לחזק בקרב המשתתפים תחושות ורגשות של אחריות, סובלנות, אהבה ושייכות כלפי יהודי התפוצות.
3. לגבש עם המשתתפים רעיונות מעשיים לעשייה לחיזוק הקשר בין בני נוער ישראלים לבין יהודי התפוצות.

מהלך הפעילות

שלב א' – פתיחה במליאה

המנחה יבקש מהמשתתפים להשיב על שאלות אלו:

1. האם יש לך קרובי משפחה בחו"ל?
2. אם כן, היכן הם גרים?
3. אם כן, מה מידת הקשר שלך אתם? (אין קשר, קשר רופף, קשר חזק)
4. אם יש קשר, באילו דרכים אתם שומרים על הקשר? (ביקורים, שיחות טלפון, ווטסאפ, רשת חברתית, אחר)

המנחה יסכם את תשובות המשתתפים וישקף את רמת הקשרים שבין חברי הקבוצה לקרוביהם בחו"ל ואת אופי הקשרים.

המנחה יציג למשתתפים את טבלת פיזור האוכלוסייה היהודית בעולם (נספח 1). אפשר להשתמש במפה המציגה את פריסת יהודי העולם (בקישור המצורף).

המנחה ישאל:

1. האם הנתונים בטבלה הפתיעו אתכם? הסבירו.
2. לדעתכם, חשוב לשמור על קשר עם יהודי התפוצות? למה?
3. האם הנתונים המוצגים בטבלה השפיעו על תשובתכם לשאלה הקודמת? פרטו.

המנחה יחדד את תשובות הקבוצה לשאלת חשיבות שמירת הקשר עם התפוצות ויאמר שבפעילות זו הקבוצה תברר את מידת חשיבותו של קשר זה.

שלב ב' – אישי

כל משתתף יקבל דף ובו איורים המבטאים מערכת יחסים בין ישראל לתפוצות (נספח 2), על כל משתתף לבחור באיור המבטא בעיניו את הקשר הרצוי בין מדינת ישראל ליהודי התפוצות.

שלב ג' – בקבוצות

המשתתפים יתחלקו לקבוצות וימלאו את המשימות שבכרטיס המשימה הקבוצתית (נספחים 3 ו-4).

שלב ד' – במליאה

הקבוצות יציגו את האיור שבחרו ויסבירו את תפיסתם ביחס לקשר שבין ישראל לתפוצות. המנחה ישאל שאלות מכוונות, כגון:

1. האם העיגולים שווים בגודלם? מה מייצגים הגדלים השונים?
2. התבוננו במרחקים שבין העיגולים הנפרדים ובגודלם של אזורי החפיפה בעיגולים הנושקים זה לזה. מה מביעים המרחקים ואזורי החפיפה? מה מחבר בינינו ובין יהודי התפוצות ומה מפריד בינינו?
3. לדעתכם, מה מדינת ישראל אמורה להיות ליהודי התפוצות? (בית, מרכז, תפוצה משמעותית, תפוצה ככל התפוצות וכו')
4. האם על כל היהודים לחיות במדינת ישראל או שהפיזור בקהילות שונות בעולם הוא מבורך? נמקו.
5. האם חשוב לקיים קשר עם יהודים החיים בחו"ל? מדוע? מה חשיבות הקשר ליהודי התפוצות? מה חשיבותו למדינת ישראל?
6. לדעתכם, אילו גורמים מחלישים את הקשר שבין ישראל לתפוצות? מה יכול לחזק אותן?
7. מה עלול לקרות אם הקשר בין ישראל לתפוצות לא יתקיים?

לסיכום

המנחה יקרין את הסרטון [הקשר היהודי: עתיד יהדות התפוצות](#) – פרויקט ישראל 70+. המנחה ישאל: מה אתם, כבני נוער, יכולים לתרום לחיזוק הקשר עם יהודי התפוצות? אפשר להציג את תשובות המשתתפים על הלוח או באמצעות תוכנה שיתופית כדוגמת padlet.

נספח 1: טבלת פיזור האוכלוסייה היהודית בעולם

האוכלוסייה היהודית במדינות השונות:	
5.7 מיליון	ארה"ב
453,000 נפש	צרפת
391,000 נפש	קנדה
290,000 נפש	בריטניה
180,000 נפש	ארגנטינה
172,000 נפש	רוסיה
116,000 נפש	גרמניה
113,000 נפש	אוסטרליה
93,000 נפש	בחז"ל
69,000 נפש	דרום אפריקה
50,000 נפש	אוקראינה
47,000 נפש	הונגריה
40,000 נפש	מקסיקו
30,000 נפש	הולנד
29,000 נפש	בלגיה
28,000 נפש	איטליה
19,000	שווייץ
18,000	צ'ילה

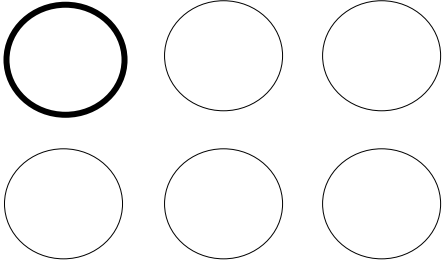
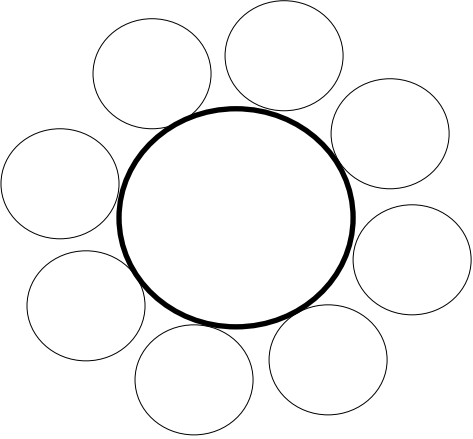
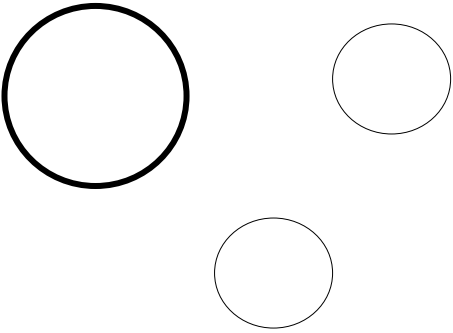
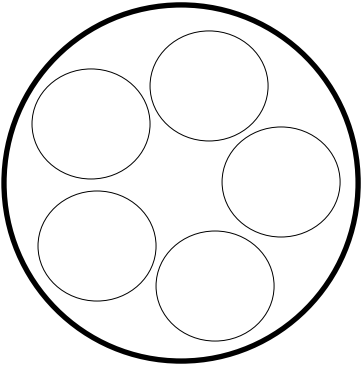
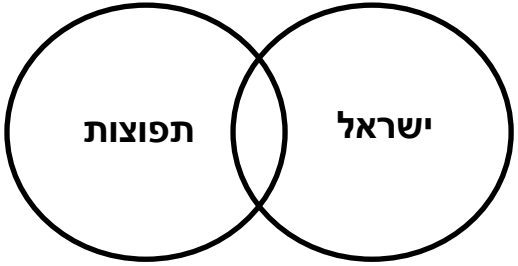

8.9.2018

[מפה – אוכלוסיית יהודי העולם](#)

נספח 2: קשר ישראל-תפוצות

להלן סרטוטי מעגלים המבטאים קשר בין מדינת ישראל לתפוצות.
המעגל העבה מייצג את מדינת ישראל, והמעגלים הדקים מייצגים את התפוצות.
בחרו בתרשים המבטא את הקשר הרצוי בין ישראל לתפוצות לדעתך.

ב. 	א.
ד. 	ג.
ו. אחר	ה.

נספח 3: כרטיס משימה קבוצתית

- הראו זה לזה את האיורים שבחרתם ודונו בסיבות לבחירות השונות.
- קראו את המקורות המצורפים. האם יש מקור ששינה את דעתכם בדבר הקשר הרצוי בין ישראל לתפוצות?
- בחרו באיור המשקף את דעת רוב חברי הקבוצה להצגה במליאה.

נספח 4: דף מקורות

להלן מקורות המבטאים היבטים שונים ועמדות שונות ביחס לקשר הרצוי בין יהדות ישראל ליהדות התפוצות. בחרו בקטע שמבטא היבט או עמדה שלא הכרתם.

- מה חידש לכם הקטע?
- האם מידע זה משנה את עמדתכם בדבר הקשר הרצוי בין ישראל לתפוצות ובדבר המחויבות שלנו כישראלים ליהדות התפוצות?

הגיעה השעה שתעקור ישראל מאוצר המילים שלה את יחס ההתנשאות כלפי הגלות והגלותיות... בארץ הזאת (בארצות הברית) החלו בני הנעורים שלנו לגלות צימאון לתרגום מחודש של המסורת היהודית. הגיעה שעתנו להכיר בכך שמקומם הלגיטימי של העם היהודי, של התרבות היהודית ושל הדת היהודית אינו מצומצם למקום גיאוגרפי יחיד. עתה יכולים אנו להודות כי החלום הציוני במקורו, שראה את ישראל בחינת ביתם של כל היהודים, היה בלתי מציאותי. מי שינסה לצקת ממשות באותו חלום, בהכרח יהיה מזלזל בערכה של הפזורה ושל זו המכונה 'מנטליות גלותית', דרך שסופה להרחיק את יישובי הפזורה ולהטותם מן האחריות שקיבלו עליהם בפיתוחה של ישראל. (גרשום כהן, **בתפוצות הגולה**, ירושלים: ההסתדרות הציונית העולמית, המחלקה לארגון ולהסברה, 1973)

יהודי הנס מארץ אויב יודע שעכשיו הוא יכול למצוא מקלט בטוח בארץ אבות. זוהי תופעה חדשה בדברי ימינו. עד הנה אוכלוסי ישראל כשהיו נעקרים ממקומם, נדדו במדבר העמים מבלי למצוא מחסה ומעון בארץ אחרת. בעטייה של סגירת שערים בפני גולים ונוודים באה כליה על שבטי ישראל. עתה נשתנה המצב. כשאומה פלונית מפליטה את המיעוט היהודי מתוכה, המגורשים מכונים את צעדיהם ציונה, והיא קולטת את בניה כאם רחמנייה... (הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק, "קול דודי דופק", **תורה ומלוכה**, תשמ"א, עמ' 21)

מדינת ישראל היא ראש היהדות; היא ראש הדאגה, ראש התקווה, ראש הגאווה (יהדות ללא מדינת ישראל היא כמו גוף ללא ראש). אין אלו מליצות. היכנס למרכז יהודי קהילתי בצפון אמריקה ובדוק את לוח המודעות. רובו עוסק בעניינה של ישראל: תרומה, נסיעה מאורגנת בקיץ, שיעורי עברית, ריקודי עם מישראל, הרצאת ישראל אורח, הפגנת מחאה בעניין ישראלי. ישראל היא התוכן היהודי העיקרי לגבי רוב רובה של הקהילה היהודית 'המחויבת' בעולם כולו. (אמנון רובינשטיין, **להיות עם חופשי**, שוקן, 1977, עמ' 195)

אין לנו את הפריבילגיה לוותר על יהודי התפוצות... המציאות של יהודי התפוצות מורכבת, תהליכים של היחלשות והתנתקות מהזהות היהודית וממדינת ישראל מביאים למציאות של התבוללות קשה, אי אפשר לשבת בארץ ולצפות מהם שיעלו לארץ – צריכים להגיע אליהם ולחזק איתם את הקשר על מנת שזה יקרה. יש צורך באלפי שליחים שייצאו ממדינת ישראל לכל רחבי העולם, לחזק את הזהות היהודית בקהילות, להציב את ישראל על המפה ולבנות את הקשר בינם ובין ישראל. (אוהד טל, ראש "מרכז השליחות של הציונות הדתית", **חדשות סרוגים**, 12.2.2018)

החברה הישראלית איננה מכירה די בחשיבות העשייה היהודית-אמריקנית עבור יהודי ארץ ישראל... החברה הישראלית צריכה לדעת כיצד נרתמה קהילה זו לסייע למדינת ישראל בראשיתה ובשעותיה הקשות, ומהי מידת מחויבותה לה. התמיכה והסיוע לא הגיעו רק מיהודים אמידים, אלא גם מקרב בני מעמד הפועלים ומעמד הביניים שתרמו מהמעט שהיה להם עבור יהודי ארץ ישראל. אלה היגרו חסרי כל לארצות הברית, התקדמו אט-אט בסולם החברתי הכלכלי, השתלבו בהדרגה בחברה האמריקנית ונקלטו בה. למרות קליטתם המוצלחת הם לא שכחו את אחיהם בארץ ישראל. מתוך דאגה כנה ואיכפתיות הם נענו שוב ושוב לקריאות מנהיגי המדינה לסייע לה בימים הקשים ובימים הטובים. ספק אם מדינת ישראל הייתה מגיעה להישגים כה מרשימים ובפרק זמן כה קצר, לולא תמיכתה של יהדות ארצות הברית. (פרופ' גור אלרואי, **יהדות ארה"ב: ישראלים, זכרו שאנחנו כאן בזכותם**, YNET, 4.5.2017)

אמנם כל האומר ששקר בדה המן הרשע באומרו 'ישנו עם אחד, מפוזר ומפורד' (אסתר ג, ח) אינו אלא טועה. באמת מפוזר ומפורד הוא העם האחד, אבל בכל זה עם אחד הוא. ושמה תאמר איך יתכן שיהיו שני הפכים בנושא אחד? 'עם אחד' מצד אחד, 'ומפורד' מצד שני? אל תתמה על החפץ. ישנם פלאים בעולם. והעם הזה שכל עמידתו בעולם מרופדת היא בפלאי פלאות, הוא מראה בהוייתו גם כן את הפלא ההוא, ובמהותו העצמי הרי הוא עם אחד, למרות מה שהוא מפוזר ומפורד. (הרב אברהם יצחק הכהן קוק, **מאמרי הראי"ה**, עמ' 155)

לפתחן של הקהילות היהודיות בעולם רובצת היום בעיה קשה ומטרידה של התבוללות: התרחקות בני הדור הצעיר וחוסר העניין שלהם במסגרות חיי הקהילה... למדינת ישראל חייב להיות עניין ראשון במעלה לסייע לקהילות היהודיות לעצור את הסחף הזה ולהתגייס בדרכים חדשות ויצירתיות למען המשך קיומו של העם היהודי... הדרך העיקרית שאנו מציעים היא מיצובה של ישראל כמקור עניין, אתגר והזדהות לצעירים יהודים מכל העולם... אנו פועלים לחזק את גורמי ה"משיכה" של ישראל...

חיי רבים מהיהודים קשורים למדינת ישראל. הם תורמים לה ביד נדיבה, מעורבים בפרויקטים רבים ומשותפים. הם רואים בקשר עם ישראל אמצעי ראשון במעלה לחיבור ילדיהם למסורת, לתרבות ולערכים היהודיים, לחיי הקהילה, להבטחת המשך חייהם כיהודים... אלה האתגרים המרכזיים להמשך קיומו של העם היהודי בארץ ובתפוצות. (זאב ביילסקי, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונות העולמית, **הארץ**, 8.5.2006)

כשאני בודק את הקשר בין הנוער בישראל לתפוצות מצבנו לא טוב. זה לא ממש מעניין את הנוער ואת מערכת החינוך בישראל. הם רואים את האתגרים שלנו כאן מול האינטרנט, היהדות החברה וכו' ולא רואים ביהדות התפוצות משהו שמחייב אותנו וקשור אלינו... חייבים להעלות את הנושא הזה לסדר היום, כי מה שקורה הוא שהעם היהודי הולך ומתדלדל. המצב הוא של התבוללות והתמעטות העם בגולה. זה מצב נוראי. ישראל צריכה להוביל את התהליך הזה ולשמש ל"כי מציון תצא תורה", כי מה שיכול להשאיר את אותם יהודים מחוברים ליהדות זה הקשר למדינת ישראל... אנחנו חושבים ומאמינים שמדינת ישראל לא קמה רק כדי לברוח מפרעות השואה. למדינת ישראל יש שליחות בעולם, יש לה משימה, יש לה מקום של 'אור לגויים', גם ליהודים שנמצאים ברחבי העולם. היא המרכז של העם היהודי, ולא מקום שכאשר האיום הסתיים ניתן לפרק אותו. יש במדינת ישראל תוכן משותף ולא רק גורל. התרבות היהודית ששמרה עלינו אלפי שנים ממשיכה להתפתח פה. בעידן המודרני, שבו האנטישמיות הלכה וקטנה, המשימה של העם היהודי משתנה ומתעדכנת, כי בתקופת הרווחה הכלכלית אנשים שואלים מי אני, האם אני סתם איש העולם הגדול? יש אומרים שכן וזה עצוב מאוד, ויש שאומרים שאני משלב את העולם הגדול לאמונתי כיהודי ורצוני להתחבר ולהתקשר לדבר המופלא שנקרא העם היהודי. (אילן גאל דור, מנכ"ל גשר, [התפוצות לא מעניינות את הנוער בישראל](#), ערוץ 7, 21.12.2016)

האתגר העיקרי עבור קברניטי העם היהודי הוא למצוא נוסחת שותפות בין קהילת ישראל לבין קהילות התפוצות, במיוחד שזהותם היהודית של הנוער מהתפוצות מתעצבת באופן שונה, ולעתים סותר, מזו של הנוער היהודי הישראלי. נוסחה כזאת אינה יכולה להיווצר כיום במסגרת מתווה כוחני, שבו "תנצח" אחת הקהילות (ישראל – תפוצות) את רעותה ותכתיב סדר יום יהודי לדור הבא, אלא מוכרחה להיוולד כתוצר של דיאלוג מתמשך – דיאלוג שיש בו גם מאפיינים מסוימים של משיכת חבל הדדית, אבל גם הכרה בעובדת השונות האינהרנטית בין הקהילות ואפילו ניסיון להיבנות מן השונות הזאת. קרי: התייחסות להבדלים העמוקים שבין שתי הקהילות לא כאל מכשול בפני קירבה, אלא כאל מכפיל כוח המאפשר צמיחה יהודית מגוונת יותר, מסתגלת יותר, כאשר כל אחת מן הקהילות מחפה על חולשותיה של הקהילה-האחות ותורמת לשותפות את יתרונותיה שלה...

תכליתה של השותפות היהודית היא שיפור של שתי הקהילות באמצעות שינוי של שתיהן. שינוי כזה מתרחש כל העת, במקביל, בשתי הקהילות, ולא תמיד תוך מודעות מלאה למקורותיו. כל קהילה תורמת לשנייה את התבלין החסר לה. במלים אחרות: כלי ההעצמה הזמין ביותר לכל אחת מן הקהילות הוא המפגש עם השונה המאפשר לו לחולל שינוי. זהו שיפור חתרני, שהצעירים הם הנשאים המובילים אותו, ושהמפגשים ביניהם הם המנוע המזין אותו. (שמואל רוזנר וד"ר דב מימון, "לחולל שינוי בעזרת השוני", מתוך אתר **JPII**, 28.6.2012)